

OLVASÁSTRATÉGIA-HASZNÁLAT ÉS OLVASÁSHOZ KÖTŐDŐ VÁLTOZÓK ÖSSZEFÜGGÉSÉNEK VIZSGÁLATA BUDAPESTI SZAKKÖZÉPISKOLÁSOK KÖRÉBEN

Kelemen-Molitorisz Anikó

Budapest Főváros Önkormányzata Főpolgármesteri Hivatal, Oktatási Ügyosztály

Kulcsszavak: olvasási stratégiák, metakogníció, értékelés

Az olvasásképesség magasabb szintű összetevőinek (szövegértés, szövegértelmezés) hatékony alkalmazásához Nagy (2006) alapján segítséget nyújthat a különböző sémák szerveződései, működési szabályainak ismerete és felhasználása. A kognitív folyamatokra vonatkozó tudás kutatásával a metakogníció foglalkozik. Az olvasást tervező, nyomon követő és szabályozó gondolkodási folyamatokat is ezen kutatási terület keretein belül közelíthetjük meg. Csikos és Steklács (2006) alapján a metakogníció értelmezését több mint három évtizede folyamatos viták övezik. Kiemelt kérdéskörök a tudatosság, a deklaratív-procedurális dichotómia és az értékelés. Az értékelés problémái Veenman, Van Hout-Wolters és Afflerbach (2006) szerint egyidősek a metakogníció fogalmával. Míg minden egyes módszernek megvan a maga előnye és hátránya, konkrét területet vizsgálva léteznek bizonyítottan jó validitású és reliabilitású mérőeszközök. A Jacobs és Paris (1987) által publikált IRA (Index of Reading Awareness) kérdőív adaptált változatával végzett longitudinális vizsgálat (Csikos, megjelenés alatt) kapcsán felmerült egy olyan magyar nyelvű kérdőív kifejlesztésének az igénye, amely alkalmas az IRA esetén tapasztalt, a pszichikus struktúrából és a mérőeszköz jellegéből eredeztethető problémák kiküszöbölésére.

Jelen vizsgálatunkban Mokhtari és Reichard (2002) serdülők számára kifejlesztett MARSÍ (Metacognitive Awareness of Reading Strategies Inventory) kérdőívét adaptáltuk, amely ötfokozatú Likert-skálán méri az olvasási stratégiák használatát.

Célunk az olvasási stratégiák használata és az olvasáshoz kötődő háttérváltozók közötti kapcsolat feltárása volt. Három hipotézisünk: (1) A kérdőív és alszkálái megfelelő reliabilitásúak a vizsgált mintán. (2) Az olvasási stratégiák használata terén az idősebb korosztály javára szignifikáns különbség mutatható ki. (3) A vizsgált olvasáshoz kötődő háttérváltozók szignifikánsan összefüggnek az olvasási stratégiák használatával.

412 9. és 11. évfolyamos budapesti szakközépiskolás tanuló körében mértük fel a MARSÍ adaptált változatát és az olvasáshoz kapcsolódó háttérváltozókat.

A vizsgálat eredményeként beigazolódott, hogy az adaptált kérdőív és három alszkálája megfelelő reliabilitású. (A Cronbach- α értékei 0,88 a 9., 0,89 a 11. évfolyamon. Az alszkálák reliabilitásai: átfogó olvasási stratégiák: 0,78, problémamegoldó stratégiák: 0,69, olvasást támogató stratégiák: 0,77.) A két évfolyam között nem találtunk szignifikáns különbséget, a tanulók olvasásstratégia-használata nem fejlődött kimutathatóan. Az olvasásstratégia-használatra vonatkozóan négy háttérváltozóval adódott szignifikáns összefüggés: fejlettebb stratégiahasználattal bírnak azok a tanulók, akik (1) szokatlan könyvekről beszélgetni; (2) akik emlékeznek rá, hogy gyermekkorukban szüleik naponta mesét olvastak nekik; (3) akik heti rendszerességgel látogatják az iskolakönyvtárat, valamint (4) a lányok.